

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آمار

شاخص بهای کالا و خدمات

فرهنگستان
شهری
نفری منطقه ۱۶

دیرستان

دیر: اصغر قیاسی

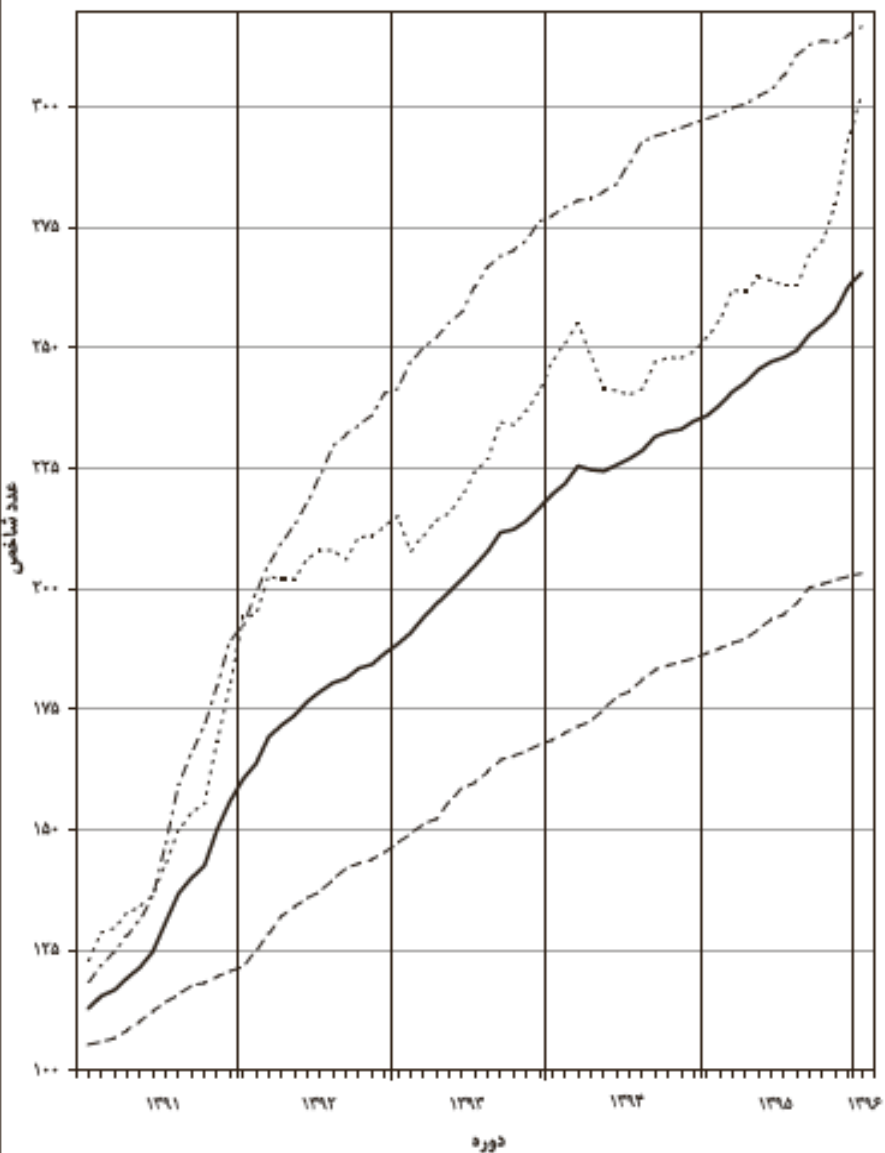
این شاخص، به عنوان وسیله ای برای اندازه گیری سطح عمومی قیمت کالاها و خدمات مورد مصرف خانوارها، یکی از بهترین معیارهای سنجش تغییر قدرت خرید پول داخل کشور به شمار می رود.

در سال پایه ۱۳۹۰ پس از انتخاب شهرها، حدود ۱۶۰۰۰ خانوار به طریق علمی از بین خانوارهای ساکن در ۷۹ شهر انتخاب شد که متوسط هزینه آنها نماینده متوسط هزینه همه خانوارهای ساکن در شهرهای ایران است. خانوارهای نمونه، همه نوع خانوار با درآمدها والگوهای مصرف متفاوت را شامل می شود

ضرایب اهمیت	نام گروه
۲۷/۸۳	۱- خوراکی ها و آشامیدنی ها
۰/۳۵	۲- دخانیات
۲/۹۲	۳- پوشاک و کفش
۲۲/۸۲	۴- مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت ها
۵/۱۲	۵- اثاث، لوازم و خدمات مورد استفاده در خانه
۶/۹۸	۶- بهداشت و درمان
۹/۸۷	۷- حمل و نقل
۲/۳۸	۸- ارتباطات
۲/۸۵	۹- تفریح و امور فرهنگی
۲/۲۲	۱۰- تحصیل
۱/۸۶	۱۱- رستوران و هتل
۳/۲۰	۱۲- کالاها و خدمات متفرقه

طبقه بندی کالاها و خدمات: ۳۸۵ قلم کالا و خدمت مشمول بررسی، به ۱۲ گروه اصلی تقسیم شده که ضرایب اهمیت آنها به شرح ذیل است:

شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی و برخی گروه‌های اصلی در مناطق شهری ایران
(۱۳۹۰=۱۰۰)

نمودار پراکنش نکاشت شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی مناطق شهری ایران در طی ۵ سال متوالی

شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی، متوسط مبلغ پرداخت شده از سوی مصرف‌کنندگان برای مجموعه‌ای از تعداد زیادی کالا و خدمت در طول یک سال است. این شاخص، تحولات قیمت را بر مبنای یک سال پایه نشان می‌دهد.

*** محاسبه قیمت یک سبد کالایی با معلوم بودن شاخص فعلی و پایه**

هزینه کالا در سال پایه × شاخص سال مورد نظر

هزینه سبد کالایی در زمان مورد نظر = _____

شاخص سال پایه

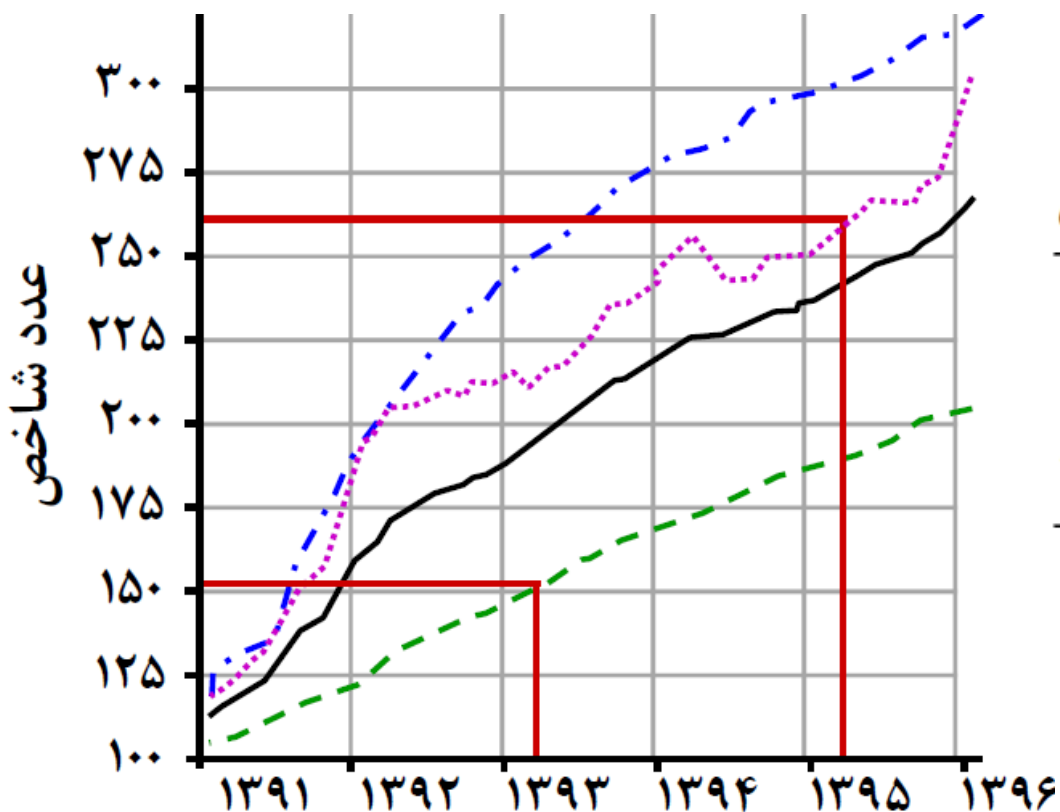
مثال: اگر شاخص کفش و پوشاک در سال ۹۵ برابر ۵۰۰ و هزینه کفش و پوشاک در سال پایه ۸۰۰ هزار تومان باشد هزینه کفش و پوشاک در سال ۹۵ چقدر است؟

$$\text{هزینه کفش و کفی در سال ۹۵} = \frac{۵۰۰ \times ۸۰۰۰۰۰}{۱۰۰} = ۴۰۰۰۰۰۰$$

*** شاخص سال پایه را ۱۰۰ می‌گیریم**

خانواده آقای صالحی در فروردین ماه سال ۱۳۹۰ پانصد هزار تومان هزینه ماهانه مسکن آب برق گاز و سایر سوخت ها داشته است. در همان تاریخ هزینه ماهانه خوراکی ها و آشامیدنی ها این خانواده دویست و پنجاه هزار تومان بوده است. اگر تعداد افراد این خانواده تغییر نکرده باشد بر مبنای نمودار شاخص کالا و خدمات مصرفی موارد زیر را به طور تقریبی محاسبه کنید.

الف) هزینه ماهانه مسکن آب برق گاز و سایر سوخت ها این خانواده در خردادماه ۱۳۹۳
 ب) هزینه ماهانه خوراکیها و آشامیدنیها این خانواده در مهر ماه ۱۳۹۵

$$\frac{500000 \times 153}{100} = 765000$$

$$\frac{250000 \times 264}{100} = 660000$$

*** نکته اگر دو سال مختلف مطرح باشد سال پایین تر را سال پایه می گیریم**

مثال: اگر شاخص یک سبد کالایی در سال ۹۷ برابر ۵۵۰ و در سال ۹۳ برابر ۳۰۰ باشد و در سال پایه برای این سبد ۶۰۰ هزار تومان هزینه شده باشد این هزینه در سال ۹۷ چقدر خواهد شد؟

$$\text{هزینه سبد در سال ۹۷} = \frac{۵۵۰ \times ۶۰۰۰۰۰}{۳۰۰} = ۱۱۰۰۰۰۰$$

*** محاسبه شاخص یک سبد کالایی**

اگر قیمت یکی از کالاهای داخل سبد در سال پایه a و در سال مورد نظر b باشد و همین طور قیمت کالای دیگر در سال پایه c و در سال مورد نظر d باشد و همچنین در سال پایه از اولی m و از دومی n کیلو گرم مصرف کنیم داریم:

$$\text{شاخص بهای سبد کالایی} = \frac{(b \times m) + (d \times n)}{(a \times m) + (c \times n)} \times 100$$

به عنوان مثال اگر سبد هزینه خانواری در سال پایه از دو کالای نان و گوشت تشکیل شده باشد و قیمت این دو کالا در سال پایه به ترتیب ۱۰۰۰ و ۵۰۰۰۰ ریال باشد و در سال مورد نظر به ۱۵۰۰ و ۷۰۰۰۰ ریال برسد و با فرض آنکه مقادیر مصرفی نان و گوشت در سال پایه به ترتیب معادل ۲۰۰ و ۸۰ کیلوگرم باشد، برای محاسبه شاخص بهای نان و گوشت در سال مورد نظر به صورت زیر عمل می کنیم:

$$\text{شاخص بهای نان و گوشت} = \frac{(۱۵۰۰ \times ۲۰۰) + (۷۰۰۰۰ \times ۸۰)}{(۱۰۰۰ \times ۲۰۰) + (۵۰۰۰۰ \times ۸۰)} = \frac{۵۹۰۰۰۰۰}{۴۲۰۰۰۰۰} \times ۱۰۰ = ۱/۴۰۵ \times ۱۰۰ = ۱۴۰/۵$$

کار در کلاس

درصد نسبت به سال پایه

۱. در نمودار شاخص بهای کالاها و خدمات، محور طول‌ها نشان‌دهنده **سال** و محور عرض‌ها نشان‌دهنده **شاخص** است.
۲. شاخص بهای کالاها و خدمات به واحد اندازه‌گیری بستگی **ندارد**.
۳. به نظر می‌رسد افزایش شاخص بهای کالاها و خدمات نشان‌دهنده **کمران** شدن هزینه اقلام خوراکی و **خدمات** است.
۴. شاخص بهای کالاها و خدمات بر اساس تعداد **۴۰۰** متغیر محاسبه می‌شود.
۵. اهمیت شاخص بهای کالاها و خدمات چیست؟ **قدرت خرید خانوار را نشان می‌دهد**

تغییر متوسط قیمت کالاها و خدمات در طول زمان را تورم می‌نامند.

$$\text{درصد تورم} = \frac{\text{شاخص در سال پایه} - \text{شاخص در سال مورد نظر}}{\text{شاخص در سال پایه}} \times 100$$

سال	۹۳	۹۵
شاخص	۳۰۰	۳۵۰

$$\longrightarrow \text{درصد تورم} = \frac{350 - 300}{300} \times 100 = 16/6$$